

FELSZÁMOLÁS – A KÖVETELÉS VITATÁSA - BESZÁMÍTÁS

A fizetési felszólítás kézhezvételét megelőzően írásban közölt beszámítás – a törvény hatályos rendelkezései mellett is - a követelés vitatásának minősül / Cstv. 27. § (2) bekezdésének a) pontja, 27. § (2c) bekezdése, 27.§. (3) bekezdése, 27. § (5) bekezdése/

A hitelező 2019. december 20-án benyújtott kérelmére indult eljárásban az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott végzésével az adós fizetéseképtelenségét megállapította, és felszámolását elrendelte.

Határozatának indokolásában rögzítette, hogy az adós (megrendelő) és a hitelező (vállalkozó) 2019. június 5-én kötöttek vállalkozási szerződést az adós tulajdonát képező GE Jenbacher típusú gázmotor 30.000 üzemórás karbantartása vonatkozásában. A hitelező a karbantartást elvégezte, az elvégzett munkálatokat az adós a karbantartási munkalapokon igazolta. A hitelező kiállította KI19/00413. számú számláját 33.989.880,- Ft összegre, mely megfizetésének határideje 2019. október 31-e volt. A 2019. október 15-én kelt „Felszólítás elmaradt haszonból eredő kártérítés megfizetésére” című levelében az adós azt állította, a hitelező a teljesítéssel késedelembe esett, amivel szerződésszegést követett el, s ezzel összefüggésben 55.877.888,- Ft elmaradt haszna származott. Álláspontja szerint a karbantartás reálisan két-három hetet vesz igénybe, azonban a hitelező a munkafeladatot három és fél hónap alatt végezte el.

A hitelező a kártérítési igényt visszautasította. Hangsúlyozta, a hajtógáz minősége miatt nem standard javítási munkálatokat kellett elvégeznie, hanem teljesen ellenőriznie kellett a gázmotor minden alkatrészének műszaki állapotát, illetve mérésekkel az alkatrészek kopását, ez a beavatkozás többhetes leállással járt.

Az adós 2019. október 29-én kelt - a hitelezőnek 2019. október 30-án kézbesített - levelében úgy nyilatkozott, hogy a hitelező 33.989.880,- Ft pénzkövetelésébe 55.877.888,- Ft lejárt kártérítés iránti követeléséből 33.989.880,- Ft-ot a Ptk. 6:49. §-a szerint beszámít. Ebből álláspontja szerint az következik, hogy a számlatartozását rendezte.

A hitelező 2019. november 18-án közölte az adóssal, hogy semmilyen beszámítást nem tud elfogadni.

Az adós 2019. november 22-én álláspontját megerősítette; kiemelte, a beszámítás a jogutódhoz intézett egyoldalú jognyilatkozattal történik, így annak beleegyezése nem szükséges.

A hitelező 2019. november 26-án intézett fizetési felszólítást az adóshoz, s felhívta 33.989.880,- Ft tőke, s ennek 2019. november 1-jétől a kifizetés napjáig terjedő időre járó késedelmi kamata megfizetésére. Kilátásba helyezte, amennyiben az adós e kötelezettségét nem teljesíti, úgy a határidő leteltét követő nyolc napon belül a felszámolási eljárást megindítja.

Az adós 2019. december 4-ei válaszelevelében fenntartotta, hogy a karbantartás elvégzésével a hitelező késedelembe esett, amivel neki kárt okozott. A kárösszeget egyoldalú jognyilatkozattal a hitelező követelésébe jogosult volt beszámítani. Hangsúlyozta: mivel tartozását vitatta, fizetéseképtelensége nem állapítható meg.

A hitelező az adós fizetéseképtelenségének megállapítását, s felszámolásának elrendelését a csődeljárásból és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 27. § (2) bekezdésének a) pontjára alapította. Előadta, hogy követelése szerződésből ered, az adós tartozását nem vitatta, s azt a teljesítési határidő lejártát követő 20 napon belül nem egyenlítette ki, valamint az ezután elküldött írásbeli felszólítására sem teljesített. Sem az adós kártérítési igényét, sem pedig a beszámítást nem fogadta el; mindemellett az adós nem bizonyította közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal követelésének fennállását, s azt, hogy e követelés a vitásra nyitva álló határidőt követően vált esedékessé. Az adós a követelés fennállásáról vagy lejártáról nem a fizetési felszólítás kézhezvétele után szerzett tudomást, a beszámítani kért követelést pedig a hitelező nem ismerte el. Kiemelte: az adós követelését soha nem vitatta, az általa hivatkozott bírósági

döntések pedig abban az időszakban (2012. március 1-je előtt) keletkeztek, amikor a Cstv. 27. § (5) bekezdése még nem a jelenlegi szöveggel volt hatályos. A Cstv. 27. § (5) bekezdésében szereplő „a (2) bekezdés a) pontja esetén” fordulat azt jelenti, hogy a beszámítás lehetősége korlátozott. A jogszabályi rendelkezés célja, hogy ne lehessen valamely, az adós által nem vitatott követelés érvényesítését megakadályozni egy bizonyítatlan, általános jellegű beszámítással.

Az adós álláspontja szerint a felszámolás elrendelésének a Cstv. 27. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti feltételei nem állnak fenn. Előadta, hogy a hitelező 55.877.888,- Ft összegű kárt okozott neki; ebből az összegből 33.989.880,- Ft-ot a hitelező követelésébe beszámított. A fizetési felszólítást megelőzően tartozását három alkalommal is vitatta; a beszámítás a BH2001.438., a BDT2005.1230., a BDT2007.1632. és a BDT2009.2048. számú eseti döntések szerint vitatásnak minősül. A Cstv. 27. § (5) bekezdésének rendelkezései csak akkor irányadók, ha a Cstv. 27. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti valamennyi feltétel fennáll; ez utóbbi jogszabályi rendelkezés nem azt határozza meg, hogy generálisan mely esetekben van helye beszámításnak. Ezt az értelmezést támasztja alá a Cstv. 27. § (5) bekezdés a) és b) pontjainak értelmezése is.

A törvényszék a Cstv. 27. § (2) bekezdésének a) pontja, valamint (2c) bekezdésére hivatkozással abból indult ki, hogy az adós még a fizetési felszólítást megelőzően beszámítással élt, ami a Fővárosi Ítéltábla 15.Fpkf.43.427/2009/3. számú végzése szerint a követelés vitatásának tekintendő. Ezt követően azonban hatályba lépett a 2011. évi CXCVII. törvény, mely beiktatta a Cstv. 27. § (5) bekezdését.

A törvény indokolása szerint az egységes joggyakorlatot és az adósnak az eljárások elhúzására vonatkozó törekvései visszaszorítását szolgálta annak szabályozása, hogy az adós mikor hivatkozhat eredményesen a hitelező követelésének beszámítással teljesítésére. Emiatt az adós részéről felhívott döntések a beszámítás elbírálása szempontjából nem relevánsak. A beszámítás kérdését csak a Cstv. 27. § (2) bekezdésének a) pontjában említett fizetéseképtelenségi ok körében lehet vizsgálni; ennek helyes értelme az, hogy amennyiben a hitelező fizetéseképtelenség megállapítása iránti kérelmét az említett jogszabályi rendelkezésre alapítja, az adós beszámítással teljesítésre csak akkor hivatkozhat, ha az (5) bekezdésben foglalt feltételek fennállnak. Ehhez képest az adós még a hitelező felé sem bizonyította közokirattal, vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal, hogy követelése fennáll, és az a felszólítás kézhezvételét megelőzően keletkezett, de csak a hitelezői követelés vitatására rendelkezésre álló határidő után vált esedékessé. Ugyancsak nem bizonyította közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal, hogy a követelés fennállásáról vagy lejártáról a fizetési felszólítás kézhezvételét követően szerzett tudomást. Az pedig fel sem merült, hogy a beszámítani kért követelést a hitelező elismerte.

Az adós ugyan pert indíthat a szerződésszegéssel okozott kára megtérítése iránt a hitelező ellen, azonban ez a per a fizetéseképtelenség szempontjából a hitelező követelését vitatottá nem teszi.

A törvényszék arra is hivatkozott, hogy a Kúrián 2012. február 29-én tartott konferencia résztvevői azt az álláspontot fogadták el, hogy a Cstv. 27. § (2) bekezdésének a) pontja esetében az adós tartozásának beszámítással történt teljesítésére csak akkor hivatkozhat, ha a Cstv. a 27. § (5) bekezdésében felsorolt a)-c) pontok valamelyike szerinti feltételek fennállását bizonyítani tudja; ebben az esetben a felszámolási eljárást soron kívül meg kell szüntetni. Ha ezt az adós nem tudja bizonyítani, úgy a követelés nem minősül vitatottnak, és – a hitelező követelése kielégítésének hiányában – el kell rendelni felszámolását.

A végzés ellen az adós fellebbezett; annak megváltoztatását, és az eljárás soron kívüli megszüntetését kérte. Kérte továbbá a hitelező kötelezését első- és másodfokú eljárási költségei megfizetésére.

Kifejtette: az elsőfokú bíróság anyagi jogszabálysértést követett el azzal, hogy a fizetési felszólítás kézhezvételét, sőt a teljesíti határidő lejártát megelőzően közölt beszámítást tartalmazó nyilatkozatát, valamint az ezután a beszámításra, mint teljesítésre hivatkozását nem fogadta el a Cstv. 27. § (2c)

bekezdése szerinti vitatásnak. Mindemellett tévesen értelmezte a Cstv. 27. § (5) bekezdését akként, hogy az a beszámítás valamennyi esetében alkalmazandó, függetlenül a beszámítás közlésének időpontjától. Utalt arra, hogy a hitelezővel szembeni tartozását több alkalommal is határidőben vitatta, ezért a Cstv. 27. § (2) bekezdésének a) pontja szerint a fizetéseképtelenség megállapításához szükséges feltételek nem állnak fenn.

Az adós kiemelte: 2019. október 25-étől a hitelezővel szemben 55.877.888,- Ft pénzkövetelése állt fenn. A felszámolás elrendelése iránti kérelemmel érintett tartozását 2019. október 30-án közölt nyilatkozatával a Ptk. 6:49. §-a alapján beszámítással rendezte; az adóssal szembeni pénzkövetelése így 21.888.008 Ft-ra csökkent. A beszámítás a Ptk. 6:49. §-a szerint a jogosulthoz intézett egyoldalú jognyilatkozattal történik, melyhez a jogosult beleegyezése nem szükséges. E nyilatkozatát 2019. november 14-én kelt, s 2019. november 18-án közölt, majd 2019. november 22-ei, s 2019. november 26-én közölt levelében is megerősítette.

A következőket bírői gyakorlat szerint a tartozás vitatásának minősül az adós beszámítást tartalmazó nyilatkozata. A Cstv. 2012. március 1-jétől hatályos 25. § (5) bekezdése a kialakult gyakorlatot nem írja felül, s a beszámítás változatlanul vitatásnak tekintendő. E rendelkezés csupán a beszámításra, mint a követelés vitatására hivatkozás lehetőségét korlátozza arra az esetre, ha a beszámítás, mint vitatás közlésére nem került sor a vitatásra nyitva álló általános határidőben, azaz a teljesítési idő lejártát követő 20 napon belül, de legkésőbb a fizetési felszólítás kézhezvételéig.

A Cstv. 27. § (2c) bekezdése szerinti definícióból önmagában is megállapítható egyébként, hogy a beszámítás vitatásnak minősül. A beszámítást tartalmazó egyoldalú nyilatkozat közlése, illetve a beszámításra hivatkozás a fizetési kötelezettség fennállását és összegét is kétségbe vonja; a beszámítás, mint teljesítés a fizetési kötelezettséget megszünteti.

A Cstv. 27. § (5) bekezdésének szövegezéséből egyértelmű, e jogszabályi rendelkezés akkor alkalmazandó, ha a Cstv. 27. § (2) bekezdésének a) pontjában foglalt feltételek fennállnak. A Cstv. 27. § (5) bekezdése arra az esetre alkalmazandó, amikor a Cstv. 27. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti feltételek megvalósulása ellenére helye van beszámításnak.

A 2011. évi CXCVII. törvény 27. §-ához fűzött indokolás szerint „az egységes joggyakorlatot és az adósnak az eljárások elhúzására vonatkozó törekvései visszaszorítását szolgálja annak szabályozása, hogy az adós mikor hivatkozhat eredményesen a bíróság előtt a hitelező követelésének beszámítással történő teljesítésére”. „A bíróság előtt” fordulat azt jelenti, hogy a szabályozás arra az esetre vonatkozik, ha az adós a beszámítással teljesítésre utóbb, a bírósági eljárásban hivatkozik első alkalommal, nem pedig a hitelező felé a bírósági eljárást megelőzően, a vitatásra rendelkezésére álló határidőben. Mindemellett a Cstv. módosítását megelőzően a vitatásra rendelkezésre álló határidőn belül hivatkozott beszámítás egyáltalán nem eredményezte az eljárás elhúzását, hiszen a bíróságok érdemi vizsgálatára nem volt szükség, ugyanis e nyilatkozat következménye az eljárás soron kívüli megszüntetése volt.

Az adós hangsúlyozta: amennyiben a Cstv. 27. § (5) bekezdését úgy kellene értelmezni, hogy a rendelkezés általánosságban korlátozza a beszámítás lehetőségét, az a teljesen nonszensz helyzet állna elő, hogy az adós nem hivatkozhatna közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal bizonyított olyan követelésének beszámítására, mely már a követelés vitatására nyitva álló határidőt megelőzően esedékessé vált, és amelynek fennállásáról és lejártáról már a fizetési felszólítást megelőzően tudott. Semmi értelme nem volna a követelés vitatására nyitva álló határidő után esedékessé vált követelések kapcsán a beszámítással hivatkozást engedélyezni, ellentétben a követelés vitatására nyitva álló határidő előtt esedékessé vált követelésekkel. Hasonlóan, értelmetlen lenne engedélyezni azoknak a követeléseknek a beszámítását, amelyek fennállásáról vagy lejártáról az adós a fizetési felszólítás kézhezvételét követően szerzett tudomást, ugyanakkor nem engedélyezni azoknak a követeléseknek a beszámítását, amelyek fennállásáról vagy lejártáról az adós már a fizetési felszólítás kézhezvételét megelőzően is tudott.

Mindebből következően egyértelmű, a beszámítás lehetősége csak akkor korlátozott, ha a beszámítás a Cstv. 27. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti határidőn túl történik meg, a teljesítési határidőtől számított 20 napon belüli beszámítás esetére azonban a Cstv. 27. § (5) bekezdésében foglalt megszorítások nem vonatkoznak.

A hitelező az elsőfokú bíróság végzésének helybenhagyását kérte.

Arra hivatkozott, hogy az adós általánosságban közölt kártérítési igényét azért terjesztette elő, hogy jogos követelésének érvényesítését akadályozza. Ez az igény nem bizonyítja, hogy szerződésszerűen teljesített, s nem valószínűsíti azt sem, hogy vagyonaiban kár következett be; nem bizonyítja az okozati összefüggést, valamint azt sem, hogy az szerződéskötéskor előre látta, hogy a kár, mint a szerződésszegés lehetséges következménye fennáll; nem bizonyítja végül az állított kár összegét sem. Utalt arra is, hogy a kártérítési igényt már 2019. október 22-én kelt levelében elutasította. Az adós kártérítési igénye sérti a Ptk. 6:143. § (2) bekezdését, így alaptalan, hogy a 33.989.880,- Ft számlakövetelést beszámítás útján rendezte.

A hitelező kiemelte továbbá, hogy az adós követelését érdemben soha nem vitatta, mindössze beszámítási nyilatkozatot tett. Emiatt a Cstv. 27. § (2c) bekezdésére figyelemmel a vitatást megállapítani nem lehet; ellenkező érvelés esetén ugyanakkor a beszámítási kifogásra is fenn kell állnia a vitatás törvényi kritériumainak. Ehhez képest az adós igényéből nem állapítható meg sem a kártérítési igény fennállta, sem annak mértéke, sem összege.

A hitelező azt is előadta, hogy az adós által hivatkozott bírósági határozatok olyan ügyekben keletkeztek, melyekben a Cstv. 27. § (5) bekezdésének jelenleg hatályos szövegét nem kellett alkalmazni. A Cstv. 27. § (2) bekezdéséhez fűzött kommentár rögzíti is, az adós a hitelezővel szemben fennálló követelésének beszámítását kérheti ebben a szakaszban, és ekként teljesítheti a hitelező felé tartozását; erre azonban csak a Cstv. 27. § (5) bekezdésében felsorolt három esetben van mód.

A Cstv. 27. § (5) bekezdése szerinti „a (2) bekezdés a) pontja esetén” fordulat helyes értelme az, kizárólag a Cstv. 27. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti esetben lehet beszámításra hivatkozni, de ekkor is kizárólag az (5) bekezdés szerinti korlátozással. Ha a jogalkotó szándéka az lett volna, hogy kizárólag a Cstv. 27. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti határidőn túli beszámítást korlátozza, úgy ezt kifejezésre is juttatta volna „határidőn túli” kiegészítéssel.

Álláspontja szerint jelentősége van annak, hogy az adós nem bizonyította a közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal követelését.

A fellebbezés az alábbiak szerint alapos.

Az ítéletábra megítélése szerint az elsőfokú bíróság tévesen határozott az adós fizetéseképtelenségének megállapításáról, és felszámolásának elrendeléséről. Döntése indokaival szemben a másodfokú bíróság – az alábbiak kiemélése mellett – az adós jogi álláspontját osztja.

A Cstv. 27. § (2) bekezdésének a) pontja értelmében az adós fizetéseképtelensége nem állapítható meg akkor, ha szerződésen alapuló tartozását vitatja. A Cstv. 27.§. (3) bekezdése alapján az adós vitatásának legkésőbb a hitelező fizetési felszólításának kézhezvételét megelőző napig írásban van helye. A Cstv. 27. § (2c) bekezdése értelmében pedig a (2) bekezdés a) pontja szerinti esetekben akkor lehet az adós vitatását megállapítani, ha az érdemben kétségbe vonja a fizetési kötelezettség jogcímét, fennállását, esedékességét mértékét vagy összegét. A következetes bírói gyakorlat szerint az adósnak a hitelezői követelés kiegyenlítése megtagadásának okát is elő kell adnia, azaz a vitatást indokolnia kell; ez azonban részletes jogi érvelést nem tesz szükségessé, és bizonyítási kötelezettséget sem teremt (BDT2016.3585.). Maga a vitatás olyan egyoldalú, címzett jognyilatkozat, amelyben a kötelezett azt juttatja kifejezésre, hogy a hitelező követelését időlegesen, vagy véglegesen nem teljesíti (BDT2014.3142.). Úgy kell tekinteni, hogy az adós tartozását vitatta, ha a vitatás a Cstv. 27. § (2c) bekezdése szerinti bármely okra vonatkozik, vagy az említett felsorolásban ugyan nem szereplő, de tartalmában a követelés vitatásának minősülő nyilatkozatot tartalmaz (BH2016.211.). Mindebből az is következik, hogy a fizetési felszólítás kézhezvételét megelőzően írásban közölt beszámítás - a Cstv. 2012. március 1-jétől hatályos rendelkezései mellett is - a követelés vitatásának minősül (Fővárosi Ítéletábra 15.Fpkf.43.700/2015/5. számú, 15.Fpkf.44.089/2017/3. számú és 15.Fpkf.44.262/2018/4. számú végzései).

Az adott esetben az adós helytállóan hivatkozott arra, hogy 2019. október 29-ei, 2019. november 14-ei és 2019. november 22-ei levele egyaránt tartozását érdemben vitató nyilatkozatot tartalmaz. A vitatás szempontjából nincs jelentősége annak, hogy milyen jogi érvelésen alapulóan juttatta kifejezésre, a hitelező követelését nem kívánja teljesíteni.

A Ptk. a beszámítást a Hatodik könyv X. fejezetében, „A pénztartozás teljesítése” címet viselő IX. fejezetet követően szabályozza.

A Ptk. 6:49. § (1) bekezdése alapján a kötelezett pénztartozását úgy is teljesítheti, hogy a jogosulttal szemben fennálló lejárt pénzkövetelését a jogosulthoz intézett jognyilatkozattal a pénztartozásába beszámítja. E § (2) bekezdése értelmében a beszámítás erejéig a kötelezettségek megszűnnek.

A fentiekből következik, hogy a beszámítás a teljesítés speciális esete, melynek hatályához a jogosult beleegyezése nem szükséges (PJD2020.12.).

Amennyiben a hitelező felszámolás elrendelése iránti kérelmét a Cstv. 27. § (2) bekezdésének a) pontjára alapítja, s az adós tartozását a Cstv. 27. § (3) bekezdésének megfelelően nem vitatta, úgy felszámolását általában csak akkor kerülheti el, ha a hitelezővel megállapodik, avagy tartozását teljesíti.

A hitelező által hivatkozott Cstv. 27. § (5) bekezdésének rendelkezéseit arra az esetre kell alkalmazni, ha az adós a vitatásra rendelkezésre álló határidőben a tartozását nem vitatta, ugyanakkor a hitelező követelésének beszámítással történő teljesítésére hivatkozik. A Cstv.-t módosító 2011. évi CXCVII. törvénnyel bevezetett új szabályozást az indokolta, hogy ezekben az esetekben visszaszoríthatók legyenek az adósi oldalról az eljárások elhúzását célzó gyakori törekvések, s ennek az eljárásnak a keretében a bíróságnak csak kivételesen kelljen megvizsgálnia, a beszámítással a hitelező felszámolás elrendelése iránti kérelemmel érintett követelése megszűnt-e. Helyesen érvelt tehát azzal az adós, hogy a Cstv. 27. § (5) bekezdése kizárólag azokat az eseteket szabályozza, amikor annak ellenére van helye beszámításnak, hogy a Cstv. 27. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti feltételek megvalósultak.

A fentiekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság végzését a Cstv. 6. § (3) bekezdése értelmében alkalmazandó Pp. 383. § (2) bekezdésére és 389. §-ára hivatkozással megváltoztatta, s a Cstv. 27. § (6) bekezdése alapján az eljárást soron kívül megszüntette.

Győri Ítéletábra Fpkf.II.25.219/2020/2. szám